

Actueel

- 04. **Regio** Politievrijwilligers
- 07. **Portret** Bas Eenhoorn
- 08. **Geloven** Benoît Standaert: psalmen
- 11. **Architectuur** School als een schip
- 15. **Natuur** De natuurapp in het Fries
- 16. **Het Friese landschap** Wierum
- 20. **Sport** Daan Brandenburg

Rubrieken

- 12. **Citaten** over vreemdelingen
- 13. **Museumparels** Job Hansen
- 19. **Opvoeding** Bescherm je oren!
- 22. **Te kijken** Een geslaagd haargrapje
- 25. **Lezen** Pablo Neruda
- 26. **Kijk** Johanngeorgenstadt
- 27. **Lezen** Rindert Kromhout / Peter Spier
- 27. **Koart ferhaal** Jaap Krol
- 28. **Lezen** Dutch Design
- 29. **Eten & Drinken** Bijbels koken

Wat doet die kerk zo op de rand? Het Friese landschap

16

Een psalm doet je wat Benoît Standaert

08

Portret Bas Eenhoorn

07

“Als iets niet lekker loopt, komt dat vaak doordat je aan de oppervlakte bent blijven hangen. Niet leuk, om de materie niet te beheersen.”

Goos Bies Kijk-, luister- én leesgeld

Het afschaffen van het kijk- en luistergeld is door heel wat omroepbestuurders een historische vergissing genoemd. Er wordt al gepleit voor herintroductie. Het maakt Hilversum onafhankelijker in de programmering en een onafhankelijke, vrije pers is van cruciaal belang voor een goedwerkende democratie.

Met de journalistiek is het droevig gesteld. Bij de ene na de andere persgroep verdwijnen tientallen banen. Ook onze eigen Noordelijke Dagblad Combinatie moet het straks met 48 redacteurs minder doen. Lezers zoeken vaker hun toelicht op internet, waar informatie vrij verkrijgbaar is. En dan is er ook nog de oneerlijke concurrentie van omroepen, die met behulp van subsidie hun websites non-stop updaten met nieuws.

Maar het rondpompen van nieuws is niet

hetzelfde als journalistiek. Dat is nieuwsdistributie, iets heel anders. Dit valt eenvoudig te schetsen aan de hand van de stokoude grap: ‘operatie geslaagd, patiënt overleden’. In een nieuwsbericht leggen bijna alle communicatiemedewerkers de nadruk op de geslaagde operatie. Je mag al van geluk spreken dat er in de laatste zin nog vermeld wordt dat - oh ja - de patiënt er wel bij overleden is. Voor de journalistiek is dit laatste toch echt het belangrijkste nieuws.

Bovendien zou de journalist uitzoeken waarom de operatie eigenlijk gedaan is, wat die heeft gekost en of die eigenlijk wel nodig was. Ook zou de journalist familie van de patiënt en andere artsen vragen of zij ook vinden dat de operatie geslaagd is. Dit zou kunnen leiden tot nieuwe inzichten.

De kranten slagen er elke dag weer in met

eigen nieuws te komen. Nieuws, invalshoeken, achtergronden en duiding die nergens te vinden zijn op internet. Helaas is er almaar minder tijd voor het plaatsen van kanttekeningen bij vermeende geslaagde operaties, zeker als de journalist daarbij gehinderd wordt door steeds meer communicatiemedewerkers die een dergelijke kritische benadering verwarren met een ‘negatieve invalshoek’.

De voor de democratie zo belangrijke onafhankelijke, vrije pers heeft een reddingsboei nodig, die in handen is van de politiek. Ik pleit voor de invoering van kijk-, luister én leesgeld. En dat hoeft u helemaal niets te kosten. Het kijk-, luister- en leesgeld kan gemakkelijk af van het budget dat de overheid nu steekt in - soms naar propaganda neigende - communicatie. Dan nóg blijft er genoeg over voor overheidsvoorlichting.

Benoît Standaert Psalmen beleven in verstillings

Hij reisde veel over de wereld, van India tot Kongo. Toch houdt monnik Benoît Standaert het meest van rust en verstillings, bijvoorbeeld om te peinzen over de bijbelse psalmen. Daarover publiceerde hij al twee boeken, een derde is in de maak.

Door Tjerk de Reus.

Eigenlijk woont hij 260 kilometer verderop, vertelt Benoît Standaert (1945), zittend aan een grote houten tafel in de spreekkamer van de St. Andries Abdij, vlakbij de Vlaamse stad Brugge. Bijna vijftig jaar geleden trad Standaert hier in. Toen hij kwam was het druk bevolt, nu zijn er nog zo'n twintig broeders van de orde der Benedictijnen. Standaert is verknocht aan de abdij, maar „het liefst ben ik toch in mijn kluis”, vertelt hij. „Ik ben graag in Brugge, ik kan hier mijn contacten onderhouden en begeleidende taken uitvoeren. Maar in het heuvelslandschap van de Hoge Venen, ten oosten van de Ardennen, voel ik me dicht bij mijn bestemming. Daar ben ik kluisenaar. Het is een nieuw avontuur, een ontdekkingsreis van wat je kunt doen met de stilte, met de open tijd. Ik woon er op vijfhonderd meter hoogte. In een straal van zevenhonderd meter heb ik niemand om mij heen. Herten en everzwijnen zijn mijn gezelschap, dat is toch wel leuk.”

Hoezeer ook een man van verstillings, Benoît Standaert ademt ook activiteit, betrokkenheid en passie. Hij trad vijftig jaar geleden niet in het klooster om daarna niets meer van zich te laten horen. Hij is een productieve auteur, met een aardige reeks boeken op zijn naam (zie kader). Ook in zijn 'kluis' concentreert hij zich op gezette tijden op zijn schrijfwerk, waarvan het laatste resultaat twee dikke boeken betreft, over de psalmen. „Ik heb daar wel wat boeken staan, maar niet voldoende. Elke keer als ik naar Brugge vertrek, sta ik voor de vraag: welk boek neem ik mee terug? En als ik hier in Brugge ben: wat neem ik weer mee naar de kluis? De ruimte is er beperkt, terwijl hier een grote bibliotheek is, die ik zelf mede heb opgebouwd. Ik heb ginder alles wat ik nodig heb, die bibliotheek is de enige bekommernis. Maar door dat gebrek leun ik minder op de krukken van de gezagvolle boeken van die en die. Ik vraag me af, bijvoorbeeld als ik de psalmen bestudeer: wat zie ik, wat lees ik? Dat

is armer, maar soms ook dichter bij de mens en dichter bij wat het blote oog kan zien in een tekst. Het is toch een beetje anders in het leven staan. Je leeft met minder referenties, meer spiritueel.”

Het is nu de tijd van advent. Welke psalm komt het eerst bij u boven, denkend aan kerst?

„Het Magnificat, de lofzang van Maria, gaat terug op psalm 113.

In een straal van zevenhonderd meter heb ik niemand om mij heen

Daar lees je: 'Wie is als de Heer onze God die boven alles, maar die het aanvaardt om af te dalen... Hij, die de armen opricht uit het stof.' Het is ook een reprise van het lied van Hanna, de vrouw die onvruchtbaar was en toch de moeder van Samuël werd. De dichter in psalm 113 is verbaasd. Niet omdat God zo hoog woont, maar wel dat Hij afdaalt naar ons laagland. Hij mengt zich in ons verhaal, om het armste te huldigen. Dat lijkt mij openbaringstaal te zijn, net als veel andere psalmen die Gods betrokkenheid bij onze geschiedenis verwoorden. Dat openbaringsaspect zit vooral in de 'attributen' of eigenschappen die aan God worden toegeschreven: Hij is lank-

moedig, goedertieren, vergevend en vol ontferming. Dat vind je al in Exodus, als God zich aan Mozes laat kennen, maar dit alles komt ook terug in psalm 103. Deze laatste noemt men wel de Jezuspsalm. Alle belangrijke elementen daaruit vinden een echo in het leven van Jezus.”

Hoe denkt u dat de psalmen klinken in de oren van mensen van vandaag?

„Nabijheid en compassie zijn geen lege woorden in de ervaring van hedendaagse mensen. Gods wil vriendschap sluiten, Hij is erop uit verbondenheid aan te gaan met ons, in ervaringen van verlatenheid en eenzaamheid. Dat zijn goede, blijde boodschappen. Het woordje 'solidair' vind je niet direct in de psalmen terug, maar daar gaat het natuurlijk wel om. God is bereid zich solidair op te stellen, om af te dalen, om zich te compromitteren in onze geschiedenis. De vraag is natuurlijk of wij even solidair, even compromitterend, even betrokken willen zijn...”

Compromitterend?

„Je compromitteren betekent je handen vuil maken. Bijbels gesproken: dat je aan tafel gaat met zondaars. Vanmorgen ontving ik een mailtje over een ontmoeting, die voorzien is op 23 december in gevangenis. Daar zullen we met gedetineerden een viering houden en de psalmen bidden. Ik ben daar al een paar keer bij betrokken geweest. Er wordt luidop gebeden, om beurten gaat iemand naar voren om een paar psalmen voor te lezen, waarna allen recht-

op staan voor de lofzegging. Je staat er versted met welke intensiteit en emotie deze mensen de psalmen bidden. 'Ploegers hebben mijn rug doorploegd', hoor je dan. Als je dat uit hun mond hoort, dan hoor je toch heel wat.”

De psalmen zijn meteen raak bij hen?

„Er is geen masker, zij hebben alles verloren in menselijk opzicht. Ze staan enorm kwetsbaar voor dat intense woord van de psalm, maar zij schuwen die felheid niet. Ze hebben de felheid in het leven zelf ondervonden, en herkennen dit. Maar de psalmen nemen hen ook mee tot een punt van dankzegging, aanbidding, erkentelijkheid. Na afloop van de viering is er de 'rite van het water', iedereen doopt zijn hand in het water voordat hij de kapel verlaat en terug naar de cel gaat. Wat dat betekent, hoeft je hen niet uit te leggen. Zij verstaan dat. De naaktheid van het psalmwoord spiegelt hun eigen bestaan.”

Gevangenen zijn kwetsbaar en zijn hun maskers kwijtgeraakt. Maar als je het aardig voor elkaar hebt in het leven, zit je misschien niet te wachten op de schrille tonen uit het boek der psalmen...

„Als je het alleen maar voor de wind hebt, ga je een aantal dingen van de ervaring nooit verstaan. Gewetste vogels zijn soms de sterkste vogels. Door tegenwind krijgt je bestaan diepgang en leer je om anderen in hun gekwettheid nabij te zijn. Isaac de Syriër schreef ooit: als iemand geen ongeval, ziekte of beproeving leert kennen, dan zal hij een aantal dingen nooit

verstaan. Dat zei ook Ruusbroec. Een zekere geestelijke armoede kun je voortdurend toedekken, totdat er een scheur komt in die bedekking. Dan begin je het leven dieper te verstaan. Die 'scheur' kan komen van jezelf, dat je alert bent, maar kan ook van buitenaf komen: iemand die jou plots bevraagt op een diepte die je misschien wel gekend hebt in je kinderjaren, maar heel vlug met af-

God is bereid zich solidair op te stellen, om af te dalen

schermingsmechanismen hebt toedekkt. De mens in zijn kern is arm en naakt, en hij dekt zich toe met van alles. Vroeg of laat moet ik toch alles weer prijsgeven en moet ik terug naar die naaktheid. Naakt zal hij sterven en anders niet.”

Dat lijkt op het uit de middeleeuwen afkomstige besef: Memento Mori, ofwel 'gedenk te sterven'. Helpt dat besef ons vandaag, voortgejaagd als we zijn door agenda's, smartphones en sociale verplichtingen?

„Het is belangrijk om in het midden van het leven het perspectief op de dood in het gelaat te zien. De meeste mensen leven rugwaarts naar de dood. Ze klampen zich vast aan wat ze kunnen houden. Maar ze zullen alles moeten prijsgeven. Hoe kostbaar is het als iemand geholpen wordt om zich om te draaien om de dood in het gelaat te zien. De dood - maar dan ook het leven! Wie de dood elke dag realistisch in het gelaat ziet, geniet anders van het leven. Je kunt je angstig vastklampen aan het leven, zonder eraan toe te komen dankbaar te genieten. Wie niet meer bang is, raakt vanzelfsprekendheden kwijt, en ervaart verwondering en dankbaarheid. De laatste roos in de binnentuin

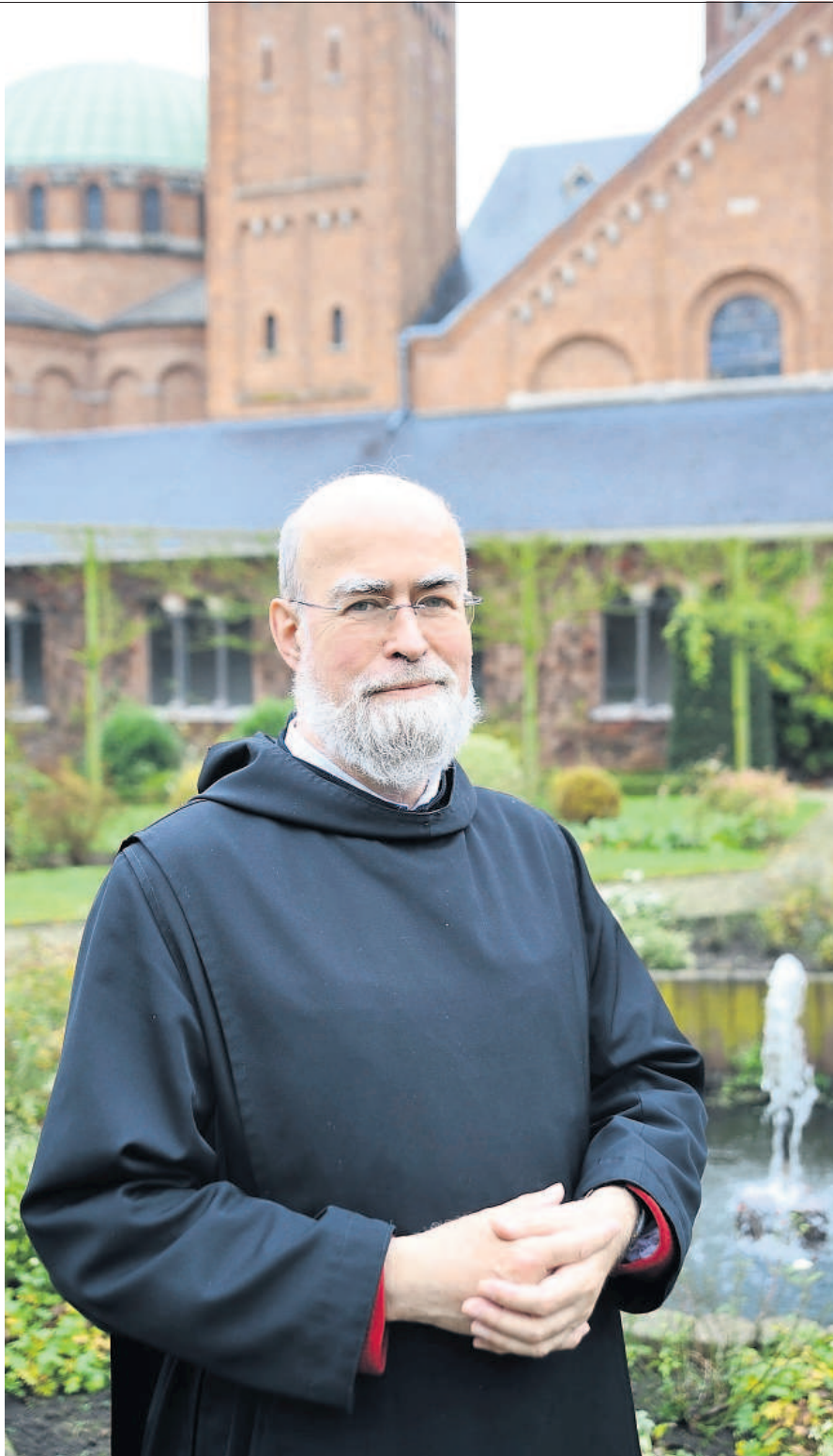
Benoît Standaert

Benoît Standaert (1945) werd in 1972 tot priester gewijd. Hij studeerde onder andere in Rome en Jeruzalem. Zijn hoofdvak is de nieuwtestamentische exegese. In 1978 promoveerde hij in Nijmegen op een studie over het Marcu-

sevangelië, met onder andere de bekende theoloog Edward Schillebeeckx als promotor. Standaert publiceerde over de Bijbel, over spiritualiteit en over de interreligieuze dialoog, in talloze artikelen

in tijdschriften en ook in boekvorm. Zijn twee belangrijkste boeken zijn *De Jezusruimte* (2001) en *Spiritualiteit als levenskunst* (2007). Vertalingen van zijn boeken verschenen in het Hongaars, Italiaans en Frans.

1 Net als Benoît Standaert publiceerde de Nederlandse kerklieddichter Willem Barnard een reeks boeken over de psalmen. Onder andere *Tegen David aanpraten* (2003) en *Lofzang is geen luxe* (2005).

Monnik Benoît Standaert.

Foto: Tjerk de Reus

laten we hem of haar als snel vallen. 'Het heeft geen zin dat ik mijn demente vader of moeder op zoek', zeggen we dan, 'want ik word toch niet herkend'. Terwijl er ook iets anders kan plaatsvinden: liefdevolle bejegening, tederheid, nabijheid, leven in het nu. Een dementerend mens leeft in het nu, met weinig verleden en weinig verwachtingen. Maar in het heden gebeurt nog van alles!

Als de ander jou niet ziet, laten we hem of haar als snel vallen

Het zijn de meest nederige dingen die ons het gemakkelijkst met het bestaan verzoenen. Als je 'op' bent, burn-out, kom je met de kleine dingen weer terug op verhaal, die brengen je zinvolheid."

U gebruikt vaak het woord 'omvorming', om te typeren wat psalmen met je doen. Hoe werkt dat?

„Een van de eerste regels die ik onderstreep, is het belang van het geheugen. Psalmen moet je in zeke zin al voor een deel uit je hoofd kennen om ze des te vlouter en te vanzelfsprekender te bidden. Dan verbind je je met het psalmwoord dat je al kent. Dat woord trekt je mee, soms dieper dan waar je bent. Vanmorgen lasen we psalm 88. Daarin zie je veel mistroostigheid en wanhoop. Er zit een afdalende beweging in deze psalm, die verder gaat dan waar de meesten onder ons staan. Maar het is niet uit de lucht gegrepen, deze intense verlatenheid. Ik heb wel naast mensen gestaan die er zo aan toe waren. En we hebben het verhaal van Jezus en zijn kruisdood: Hij is die weg van verlatenheid tot het uiterste gegaan. Nu, zo'n psalm opent een ervaring die dieper ligt dan mijn normale psychologie. Als ik het diepste getroffen ben,

vermoed ik de hand van God meestal helemaal niet... Terwijl de psalm blijft zeggen: 'Gij laat mij liggen in het stof des doods, dáár laat Gij mij liggen'. Dus daarin is ook de hand van God. Dat te beseffen is een geloofsact, en de psalm nodigt mij daartoe uit - terwijl ik daar spontaan niet op zou komen."

Dat lijkt toch niet zo troostend: bedenken dat God mij in 'het stof des doods' laat liggen.

„Jawel, maar troostend is dan toch, dat ik tot God durf zeggen: 'Jij hebt daar de hand in. Dus zoals je mij daar laat liggen, kun je mij daar ook uithalen.' Ik zie dat toch als troostvoller dan wanneer ik door niemand tot dat extreme punt gebracht ben, dat ik mijn situatie als gril van het blinde noodlot zou moeten dragen. Dat is veel zwakker, veel leger ook. De psalmist is ervan overtuigd dat niets gebeurt buiten Gods aandacht, en zeker niet buiten Zijn hart. God is altijd aan de binnenkant van wie lijdt, nooit buiten. Het idee dat God 'buiten' zou zijn, dat Hij mij zou hebben vergeten - dat is een vals idee."

Stilte is cruciaal, om dit te beseffen?

„De psalmen trekken ons mee in het licht van een nieuw, bevrijdend beseff. Het doel is telkens dat we onder de stuwkracht van de Geest komen, om vrij te worden. Denk aan wat Paulus zegt over de hunker van de Geest in de schepping, naar de vrijheid en de schoonheid van de kinderen Gods. Dat is het doel, daar gaan we naartoe. Elk verstilt brengt mij terug bij die stuwkracht, bij de ingeving van de heilige Geest in ons. Die ingevingen zijn er, maar inderdaad, je moet stil genoeg zijn, je moet obstakels wegruimen dat je tot bij die stuwkracht komt. Wat je daarin ontvangt, kan je omvormen, vernieuwen. Verstilling en concentratie op Bijbelwoorden gaan daarin hand in hand."

1 *Leven met de psalmen. Twee delen. Benoît Standaert. Uitgeverij Lannoo. 376 en 344 blz. Prijs per deel: 24,99 euro*

van onze abdijs bijvoorbeeld, die ik gisteren zag. Waarom is die roos daar nog, helemaal intact na alles wat we de laatste dagen aan regen en vrieslucht hebben meegeemaakt? Ons roosje in de binnentuin vormt een taal waarin iets spreekt van het gratuite, het onverdiende, van de grond van onze dankbaarheid. Dankbaarheid is het diepste criterium. Althans, dat heb ik zo geleerd over de jaren heen. Ben ik dankbaar, wat mij ook overkomt? De gezonde mens is de dankbare mens."

Hoe kun je die taal van het roosje leren?
„We hebben een cultuur van de stilte nodig. Een cultuur van ont-

vankelijkheid. Als we die verjagen... Misschien beginnen we wakker te worden met het gevoel dat we een onmens aan het worden zijn, nu we die gevoeligheid niet meer kunnen opbrengen. Dat we aan onszelf merken het geduld te missen om bij een zieke, een bejaarde of een dementerende te zijn. Mijn moeder is gestorven met een langzaam proces van dementie, dat zich over acht jaar heeft verspreid. Het is niet niets, acht jaar in de buurt blijven van iemand die minder en minder kan, die nog maar nauwelijks tot herkenning in staat is. Niettemin, mijn moeder heeft een zeer waardevol proces doorgemaakt. Ze

heeft het met deemoed en waardigheid tot op het einde gedragen. Misschien is zij voor mij groter geweest nog in die acht jaar dan in de ruim tachtig jaren die daaraan voorafgingen. Niet iedereen kan dat verdragen, de dementie en het verval.

In onze narcistische cultuur is men er vooral om bekommerd dat de ander ons herkent. Maar dat kan nu feitelijk niet meer, met een dementerende. Ik ga er dus niet heen om in mijn zelfheid te worden geïdentificeerd en gewaardeerd. Het is nu omgekeerd. Ik zal de ander herkennen en erkennen. Dat is ons vreemd geworden, denk ik soms. Als de ander jou niet ziet,